

2511 бр

СЛАВНІ СИНІ ХАРКІВЩИНИ

В. ГАВРИЛЕНКО

ГЕРОЙ
РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ
СЕРГІЙ БОРЗЕНКО

59

1943

Ціна 2 крб.

2

V.N. KARAZINE KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY

012867106

132B355, III

2192

3) 9 (c), 1941-1945 "2epca

2) 355, III, 1941-

СЛАВНІ СИНІ ХАРКІВЩИНИ

ВОЛОДИМИР ГАВРИЛЕНКО

ГЕРОЙ
РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ
СЕРГІЙ БОРЗЕНКО

25/11/95.

Харківське
книжково-журнально-газетне видавництво
1945

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

В жовтні 1943 року Червона Армія звільнила Таманський півострів від німецьких загарбників. Викинуті з Тамані рештки німецького угруповання засіли в Криму. Бурхлива Керченська протока, обплутані колючим дротом, укріплені дотами, круті, із мінними полями береги здавалися німцям надійним захистом. Під прикриттям моря і численних інженерних споруд вони сподівалися відсидітися тут, упорядкувати свої пошарпані частини.

Командування Червоної Армії вирішило зірвати ці плани, не дати ворогові супокою. Вдертися в Крим, викурити німчаїв з берегів Керченської протоки — таке завдання було поставлено перед десантними частинами, що ретельно готувалися для раптового броска.

Найнебезпечнішим був десант на Ельгіген. Цей рибальський виселок притулювся до високого берега Криму в найширшій частині Керченської протоки. Вісімнадцять кілометрів моря відділяють кримський берег від узбе-

режжя Тамані. Сама думка про переправу в цьому місці через розбурхану осінніми вітрами протоку здавалася німцям неймовірною. Ось чому саме його і обрало наше командування для першого броска. Адже на війні найкраще робити те, що ворог вважає за неможливе.

... Ніч на перше листопада. Буйні хвилі на спіненій протоці. Холодний північний вітер пронизує до кісток. І от наказ — цієї ночі розпочати операцію.

О дванадцятій годині, в глибокій темряві, від берега Тамані відчалили в небезпечну путь десантні судна. Тут були мотоботи, гребні баркаси, навіть плоти з дощок, прив'язаних до порожніх залізних бочок. Їх тягли на буксирі бронійовані катери, що йшли попереду, маючи своїм завданням торувати шлях десантові крізь ворожий вогонь.

Першим мав висадитися на ворожий берег батальйон морської піхоти капітана Миколи Белякова. На мотоботі Белякова був спеціальний кореспондент армійської газети «Знамя Родины», харків'янин, майор Сергій Борзенко. Довідавшись про десант у Крим, він попросив у командування дозволу взяти участь у цій небезпечній операції.

З нерозлучним автоматом ППД, запнувшись плащ-палаткою, Борзенко сидів на носі мотобота і прислухався до скупих розмов лю-

дей. Адже він мав не тільки висадитися з ними на берег, відбити його у ворога, але потім і написати про все це до газети. Поруч Борзенка сидів зв'язковий, двадцятирічний парубок з Сталінграда, Ваня Сидоренко.

Коли десантна флотилія минула острів Тузла, що розташований посередині протоки, бронекатери круто завернули на захід, туди, де в темряві угадувався берег Криму, над яким часом спалахували сліпучі промені прожекторів. Вони старанно обмацували небо, нашо-рошено перебігали по воді, гасли і знов спалахували.

Хвилі з шумом набігали на перевантажені мотоботи й баркаси. В неймовірній тісноті люди черпали воду касками, котелками, шапками. Всім нетерпілося — чи скоро той берег? Скорше, скорше б усе це починалося!..

О четвертій годині сорок п'ять хвилин кілька прожекторів намацали десантні судна, що розгорненим строем ішли серед бурхливих хвиль. І раптом десятки сліпучих вогнених мечів схрестилися на порівняно невеликому секторі моря. Ворог угледів десант, але, розгубившись у перші хвилини від несподіванки, очевидно, не знав, як діяти.

В цей час через голови десантників на укріплення й прожекторні установки німців з густим шелестом полетіли важкі снаряди. Радянські далекобійні гармати розпочали арти-

лерійську підтримку десанта. Раз-у-раз спалахували прожектори. Німці обстрілювали десант освітлювальними снарядами, кидали сотні ракет. На морі стало видно, як удень. Німецькі доти мережили море зливою трасуючих куль. Проте судна десанта навалюно прямували до берега.

Ось мотобот Белякова вискочив на прибережну мілину. Сергій Борзенко першим стрибнув на кримську землю. В ту ж мить з мотобота почали вискакувати десантники. Хвилі то відбігали, то набігали на мілину. Декому довелося з мотобота плигати просто в холодну воду, що сягала до шиї. Але на те ніхто не зважав. З автоматами наготові, стискаючи ручні гранати, моряки бігли вперед, туди, де за колючим дротом німецькі доти виригали смертельний вогонь. Ось групі десанників, що вибігла вперед, дорогу перегородив колючий дріт. Освітлені прожекторами, засліплені розривами снарядів і мін, люди залягли. В цю мить моряки побачили Борзенка і загукали:

— Що робити, товаришу майор?..

— Сапери, до мене! — гукнув Борзенко, враз зрозумівши, що, як старший званням, він мусить взяти на себе команду, і, не зважаючи ні на що, повести цих людей уперед.

Шість саперів з ножицями з'явилися, як з води, перед Борзенком.

— Різати дріт! — скомандував він.

За кілька хвилин прохід був готовий. Бійці кинулися до нього, але скоро знову залягли в нерішучості.

— В чому справа? — запитав Борзенко.

— А як там міні? — зачулося звідусіль.

Момент був вирішальний. Адже в саперів не було ні часу, ані потрібного приладдя, щоб перевірити шлях, а лежати під вогнем дорівнювало загибелі. Тоді Борзенко пригадав як діяли у подібному випадку гвардійці під час штурму Новоросійська. Виладнавшись один по одному, вони йшли через мінне поле. Коли передущий підривався на міні, його заступав другий, другого — третій. Ціною свого життя передні прокладали шлях до перемоги своїм товаришам.

Борзенко вибіг уперед і крикнув:

— За мною! По одному перейдемо хоч яке мінне поле...

На щастя, ця ділянка німецької оборони не була замінована. Слідом за Борзенком моряки без втрат проскочили найнебезпечніше місце.

Вир артилерійського й мінометного вогню лишився позаду, лінію прибережних дотів також перейдено. Загін Борзенка вибіг до садків, позаду яких білили будиночки рибальського виселку.

З вікон, з горищ, зза кам'яних огорож біли німецькі кулемети і автомати. В запалі

атаки моряки бігли мовчки і зовсім не стріляли.

— Вогонь! — крикнув щосили Борзенко.

Дружний стрекіт автоматів грізно пролунав над виселком.

— За Батьківщину! За Сталіна! — виголосили десантники.

Вогнем і гранатами моряки винищували гітлерівців, ножами й прикладами вбивали їх на городах, у льохах. Незабаром виселок був повністю очищений від ворога.

В цей час на допомогу морякам наспіла гвардійська піхота. Не чекаючи кінця вуличного бою, гвардійці кинулись на висоти, що метрів за триста від берега здіймалися над виселком.

... Розвіднялося. Борзенко розумів, якщо в найближчі хвилини не передати кореспонденції на Велику землю, то вона затримається тоді на цілу добу, отже, ціла армія впродовж цього часу не знатиме про долю десанта. А треба будуще сповістити, що десант не загинув, що він зачепився за Керченський півострів і крок за кроком відвойовує плацдарм на кримському березі.

Борзенко вбіг у якийсь будиночок. На столі ще парували гарячі котлети, стояли непоchatі пляшки з вином. Він сів до столу і за кілька хвилин написав першу кореспонденцію в Криму під заголовком: «Наші війська увірва-

лися в Крим». В цій згадувалися прізвища людей, які найхоробріше билися в момент висадки. Закінчувалася кореспонденція фразою: «Попереду — жорстокі бої за розширення плацдарму».

В той момент, коли Борзенко із своїм зв'язковим загортали в брезент кореспонденцію, у будинок вдарив снаряд. Від вибуху на якусь мить обоє знепритомніли, але напруженням волі Борзенко звівся, поставив на ноги зв'язкового. Бігцем вони подалися до берега.

Останній мотобот розвантажувався під сильним ворожим вогнем. Борзенко пояснив екіпажеві, в чому справа. Моряки підхопили на борт зв'язкового і пообіцяли, що кореспонденцію за всяких обставин буде доставлено в редакцію.

Проводивши мотобот, Борзенко якийсь час постояв на висотці, звідки добре було видно, що діється на морі. Наші сторожові судна і бронекатери били з гармат і крупнокалібрових кулеметів по берегових укріпленнях німців, допомагаючи десантникам розширювати вузьку прибережну смугу захопленого плацдарму. Мотобот віддалявся, а круг нього раз по раз падали у важких плесках ворожі снаряди. Аж ось один за одним два снаряди вдарили в невеличке суденце. На мотоботі спалахнула пожежа. Але команда, збиваючи полум'я, продовжувала курс на Тамань.

«Чи дійде замітка?» — раптом майнуло в голову. Проте, уже в наступну мить, як і допіру, Борзенко звернувся до головного — боротьби за плацдарм, за розширення того невеличкого «п'ятачка», що його пощастило захопити вночі.

За виселком група наших бійців штурмувала великий кількаамбразурний дот. Ворожий кулемет був уже розбитий і мовчав, а з двох амбразур німці вели ще шалений вогонь з автоматів. Кожна хвилина була дорога. Треба було діяти, поки німці не встигли підкинути підкріплення і танки в район висадки.

Оцінивши обстановку, Борзенко покликав одного червоноармійця і разом з ним забіг з тильного боку дота. Але кваплячись, вони знехтували обережність, через що гітлерівці викрили їхній маневр. Отож, коли Борзенко з червоноармійцем підбіг до бетонованих сходів, що вели в дот, назустріч їм вискочив німецький офіцер. Чергою з автомата він в упор застрелив червоноармійця, потім обернувся і націлився Борзенкові в голову. Кулі збили картуз, та в цю коротесеньку мить Борзенко відсахнувся. Це і врятувало йому життя. Не гаючись, він навів свій автомат на німця і натиснув спуск. Але ППД не стріляв — в диску вже не було патронів. Тоді, охоплений не-

стримною люттю, Борзенко з усієї сили вдарив гітлерівця ногою в голову, як було колись, у юнацтві, по футбольному м'ячу. Німець поточився, його автомат загуркотів по східцях. Мить — і Борзенко вихопив з кобури наган. Розлігся постріл... Німець упав мертвий.

Вдершись усередину дота, Борзенко наказав червоноармійцям, які наспіли на той час, обшукати всі закутки залізобетонної споруди. Як виявилося, це був командний пункт німців, добре устаткований і комфортабельно обладнаний.

Ось задзвонив телефон. Борзенко знімає трубку. Якийсь німецький начальник допитується, що трапилося.

— Ми вже тут! — гукає в трубку Борзенко.

В цей час червоноармійці видобули спід ліжок двох пополотнілих німецьких офіцерів. Почувши постріли на східцях дота, вони покидали автомати і, немов пацюки, забилися в темні кутки. З допиту виявилося, що німці чекали на радянський десант у Крим, але не такої бурхливої ночі, і не в Ельтіген: адже німецьке командування доклало стільки зусиль, щоб зробити його неприступним!

Вранці батальйон Белякова просунувся до мосту на шляху в Камиш-Бурун, захопивши кілька курганів і висоту, що панувала над місцевістю. Однак німці не збиралися миритися з таким становищем.

О дев'ятій годині перед позиціями значно поріділого батальйону моряків з'явилося сімнадцять ворожих машин з автоматниками. Гітлерівці атакували роту капітана Андрія Мірошника. Атаку піхоти німці підтримували шквальним артилерійським і мінометним вогнем. Скалки снарядів і мін дощем падали навкруги. Позицію роти суцільною запоною вкрили стовбури диму, здійснювана вибухами бомб земля. Пил і пороховий згар сліпили очі, перехоплювали подих, та моряки билися дружно й завзято.

Вогнем автоматів і рушниць атака була відбита з великими для німців втратами. За годину на шляху з Камиш-Буруна з'явилося дванадцять ворожих танків і сім самохідних гармат.

— Ну, тепер, після холодної ванни, почнеться справжня парня, — сказав Борзенкові лейтенант Рібаков, замполіт батальйону.

Танки й самохідні гармати пішли в атаку. За ними піднялися автоматники, ведучи шалений вогонь.

Моряки, зціпивши зуби, лежали у своїх нашвидку відритих окопчиках. Патронів було обмаль, стріляти можна було тільки напевно.

Борзенко за звичкою глянув на годинник — було десять хвилин на одинадцятую.

Майже разом вдарили дві 45-міліметрові гармати. Один танк спалахнув. Наступними по-

стрілами моряки-артилеристи розбили крупнокалібровий кулемет, знищили кілька десятків автоматників ворога. Німецькі самохідки обрушили свій вогонь по артилеристах-десантниках. Обидві гармати були розбиті.

Тепер бій з ворожими танками піхота мала вести тільки власними силами. Але моряки стійко стримували натиск ворога. Бійці пропускали атакуючі машини через свої окопи, а потім кидали їм услід протитанкові гранати, косили з автоматів гітлерівців, що лізли вперед, мов навіжені.

Бійці Букель і Дубковський з протитанкових рушниць підпалили по танку. Червоноармієць Кривенко знищив машину протитанковою гранатою. Проте німці уперто лізли вперед, сили їх значно переважали, а становище моряків ставало дедалі скрутнішим.

В цей час над бойовищем з'явилася армада наших штурмовиків. З бриючого польоту радянські льотчики почали розстрілювати ворожу піхоту; вони били з гармат по танках і самохідках німців. Слідом за літаками загуркотіли радянські далекобійні гармати. Стіна вибухів перегородила шлях ворожій піхоті. Злива снарядів примусила німецьких танкістів відійти на вихідні позиції. І хоч ворог знов і знову кидався в шалені контратаки, проте, в них не було вже тієї сили, і з кожною невдачею натиск все слабшав і слабшав.

О чотирнадцятій годині Борзенка викликали до штабу полку. Радіограма з Великої землі нагадала про потребу писати. Промовившись на якомусь ящику, він почав швидко складати нарис про бій з танками, в якому щойно брав участь, але закінчити не пощастило — до берега підходив торпедний катер. Треба було поспішати.

Поклавши нашвидку дописану кореспонденцію у пакет, Борзенко побіг. Під обстрілом катер підійшов до берега. Скинувши кілька ящиків із патронами, екіпаж запитав про обстановку і став розгортатись у поворотний шлях. Борзенко вручив кореспонденцію одному з моряків. Катер став віддалятися. Навздогін німці слали вогонь. Ось влучив ворожий снаряд. Катер нахилився на борт і став тонути. Команди спустили на воду надувний резиновий човен. В нього також ударив снаряд.

Біль стиснув серце. Гірко було спостерігати цю трагедію, але нічим вже не можна було зарадити хоробрим морякам.

Надвечір німці посилили натиск. В центр оборони плацдарму просочилися автоматники. Два танки підійшли майже впритул до командного пункту. Становище було критичне. Тоді хтось запропонував офіцерську контратаку.

Всі, хто був на командному пункті і хто міг ще рухатися, з автоматами і гвинтівками пішли назустріч ворогові. У поземних проміннях сонця, що вже ховалося за обрій, золотом горіли ордени й медалі на грудях радянських офіцерів. Без команди бійці і сержанти мовчки підіймалися і, сповнені грізної рішучості, йшли за своїми командирами, розгортаючись у цеп.

І раптом почулося:

«Широка страна моя родная...».

Співав молоденький лейтенант Євген Малов. Кров з рани на голові заливала обличчя, а він не звертав на це жодної уваги.

Весь цеп підтримував заспів. Співав і військовий кореспондент майор Борзенко, який з автоматом у руках ішов у перших рядах атакуючих.

Мужність і відвага радянських бійців, пісня, що лунала над припишклим бойовищем, ошелешили німців. Вони помітно вкоротили свій крок. Проте віддаль між двома станами все зменшувалась.

І ось, коли вже обидві сторони були готові кинутись одна на одну, з далекого таманського берега загуркотіли гармати. Знову лавина важких снарядів впала на голови гітлерівців, змішала їхні ряди. Німці заметушилися під нищівним вогнем. Проте по інерції ще рухались вперед, але за кілька хвилин, побачивши

десятки трупів, пошмагованих скалками, ки-
нулись врозтіч. Над бойовищем знову з'яви-
лися наші штурмовики.

День закінчився радісною подією. Смерком
до берега пристала ескадра наших суден. На
кримський берег висадилося крупне підкріп-
лення, прибув комдив із своїм штабом. За-
хопленими криками «ура», радісними вигука-
ми привітань зустрічали десантники «царицю
полів» — піхоту, що прибула розвивати успіх
бійців першого броска.

Гітлерівці, не розпочинаючи нової атаки, ві-
дійшли на свої попередні позиції.

Повечерявши сухарем із водою, Сергій Бор-
зенко, при світлі каганця, накидав нарис під
назвою: «День перший». В цій кореспонденції
він розповів про 19 атак, відбитих десантом
за один день бою, про те, як батальйон мо-
ряків вистояв проти двох німецьких полків,
підтриманих танками і самохідними гарматами.

Нарис узявся доставити в редакцію пора-
нений в ногу капітан Єльцов, який мав ева-
куюватися в тил.

Так пройшла перша доба десантної опера-
ції. Скільки довелося кожному з учасників
пережити за оті двадцять чотири години! Ці-
ною неймовірного напруження і надлюдських
зусиль мета була досягнута — десант міцно
тримався за кримський берег.

Ще тільки на сході почало зорювати сонце,

а Борзенко вже йшов на командний пункт батальйону моряків. Йому пощастило задрімати на пару годин в будиночку гостинних штабників. Повкривавшись шинелями, всі вони вмостились покотом на долівці, міцно притулившись один до одного. Хоч який коротенький був той відпочинок, але Борзенко відчував себе як ніколи бадьорим і свіжим. Автомат, почищений і повністю споряджений, звично обтягував плече. Борзенко був готовий знову зайняти місце в рядах бійців батальйону десантників. Однак життя владно тягло його до обов'язків людини, озброєної не тільки автоматом, але й пером.

На командному пункті Борзенкові сказали, що важко поранений Цибизов хоче поговорити з кореспондентом.

Лейтенант Іван Цибизов командував рогою автоматників, які особливо відзначилися в час висадки і штурму прибережних укріплень. Тепер він лежав увесь сповитий бинтами, спливаючи кров'ю. Становище лейтенанта було явно безнадійне.

— Напишіть у «Красный Флот», щоб товариш Сталін міг прочитати про моїх хлопців... Згадайте Отарі Киргаєва. Він у першу хвилину перебив з автомата обслугу прожектора... Засліпив фріців...

Боляче було дивитися, як життя лишало тіло цього відважного солдата. Передсмертні

турботи про опис подвигів його бійців вразили Борзенка. Слухаючи заповіт героя, Борзенко зрозумів те, що на протязі всієї війни було для нього нерозв'язаною загадкою. Так, перо військового кореспондента в очах його бойових друзів було зброєю, сильнішою за автомат...

Від поранених і медсестри Галини Петрової, яка перев'язувала їхні рани, Борзенко взяв чимало подробиць вчорашнього бою. Кожен просив обов'язково описати дії свого підрозділу, згадати прізвище свого командира.

Схвильований цими розмовами, Борзенко вирішив присвятити весь день збиранню подробиць нічної висадки, розмовам з героями десанта. Однак о десятій годині німецька піхота, підтримувана танками, пішла в атаку. І знову довелось Борзенкові взятися за свій автомат.

День проминув у безперервному жорстокому бою. Чотирнадцять оскажених ворожих атак відбили моряки, ні на крок не поступившись ворогові.

До вечора блокнот Борзенка був сповнений прізвищами й нотатками, а автомат... знову порожній.

Цілу ніч писав Борзенко свою кореспонденцію про другий день десанта. В ній розповідалося про подвиг бійця Цховребова, який

вскочив у німецький окіп, убив чотирьох німців, і, вже поранений, усе продовжував битися. П'ятого німця він зарубав лопатою. В описі бою Борзенко майстерно змалював, як наші бійці виходили з гранатами проти «фердинандів», підривали їх, своєю сміливістю примушували німецькі бронійовані машини завертати й тікати.

Вночі до берега, зайнятого десантом, підійшли німецькі катери. Гітлерівці збиралися обдурити наших бійців — висадити своїх автоматників під виглядом підкріплення. Однак наші моряки, що патрулювали берег, одразу ж розгадали ці хитрощі ворога. Німці, які висадилися з двох катерів, були розстріляні вогнем наших кулеметів і автоматів.

Кореспонденцію про події другого дня десанта взявся доставити на Велику землю майор Кушнір. Але мотобот, яким він відчалив, підірвався на міні. Все ж за кілька днів бійці-десантники прочитали в газеті, скинутій з літака, допис Борзенка. Виявилось, що хвили вивесли на таманський берег тіло загиблого. На грудях, разом з іншими документами, у майора Кушніра знайшли і кореспонденцію Борзенка, загорнену в непромокальну тканину.

Зранку третього дня десанта німці не розпочинали активних дій. Скориставшись з несподіваного перепочинку, Борзенко вирішив пошукати — чи не знайдеться кого з місцевих

жителів, щоб розпитати їх про німецькі злочинства.

В будинках виселку все було розкидано і розтрошено. Легко було здогадатися, що німці сквапно і раптово вигнали людей з їхніх домівок. Все, що лишилося в хатах, було ними потім розграбоване.

В одній хаті лежала вбита жінка. Поруч на долівці лежав рушник, тут же були розкидані кольорові мотки шовкових ниток. Придивившись, Борзенко побачив на рушнику незакінчений портрет Сталіна. Скинувши кашкета, він мовчки дивився на мученицю. Ця жінка, не боючись смерті, вишивала портрет вождя. Вона чекала нашого приходу, і в своїй небезпечній праці черпала силу. Вмерла — не скорившись ворогові.

«Треба розповісти про це у газеті бійцям,— вирішив Борзенко. — Нехай знають, як чекають на нас наші люди, що стогнуть у німецькій неволі...».

На весь виселок тільки й залишились мати й дочка Мірошники. Якимсь чудом їм пощастило сховатися від німців, коли ті виганяли геть мешканців виселку незадовго перед висадкою десанта. Жінки розповіли страхітливі подробиці звірячого розгулу гітлерівців у Керчі, Камиш-Буруні та їх околицях, про звірства німців у самому Ельтігені. Розповідь простих людей-очевидців про страхітливі

злочини німецьких катів Борзенко вирішив також передати до газети.

В той день німці змінили тактику. Масируваними ударами з повітря вони хотіли зламати опір десанта. Над плацдармом цілий день висіли німецькі бомбардувальники і безперервно скидали бомби.

Однак бійці десанта встигли добре окопатися і мужньо витримували пекельне бомбардування. Коли ж німецька піхота підіймалась в атаку, її, як завжди, радянські бійці зустрічали дружним вогнем з автоматів і кулеметів, а танки — гранатами, пляшками з запалювальною рідиною, влучними пострілами броньованих рушниць.

В критичну хвилину бою особливо відзначився ефрейтор Олександр Полтавець. Його рій відбив атаку чотирьох ворожих танків. Коли Борзенко добувся до героїв, щоб розпитати їх про подробиці подвигу, Полтавець без найменшого вихваляння відповів:

— Дарма, що німці під бронею, мої хлопці виявились сильнішими від їхніх танків...

Найвизначнішою подією дня, що глибоко зворушила десантників, був бій нашого штурмовика з німецьким винищувачем. «Іллюшин-2» сміливо пішов на «Мессершмітта», який лаштувався його атакувати. Після лобового тарана уламки обох літаків упали на територію плацдарму. Бійці поховали на березі

моря останки загиблого екіпажу; встановити прізвища льотчиків не було найменшої можливості.

Бійці просили Борзенка передати в редакцію, щоб газета розповіла про відважних пілотів, чий мужній подвиг захоплював десантників на ще упертішу боротьбу з ворогом. Борзенко виконав і це прохання своїх бойових друзів. У записці в редакцію він просив довідатись в частині, хто вів літак в цій героїчній повітряній сутичці. За три дні в газеті, скинутій з літака, десантники прочитали статтю «Таран в повітрі». Вона сповіщала, що героями подвигу були льотчики Борис Воловодов з міста Куйбишев та Василь Биков з Іванівської області і закликала бійців десанта помститися ворогові за смерть відважних сталінських соколів.

З кожним днем зв'язок з Великою землею гіршав; бували дні, що давати звістку про себе можна було тільки по радіо. Німці, втративши надію скинути десант у море, вирішили задушити його блокадою. Щоночі ворожі бронекатери і самохідні баржі, озброєні кулеметами і гарматами, виходили в протоку і курсували повз плацдарм, наперейми нашим мотоботам.

І все ж блокада не досягла мети.

Літаки скидали десантові на парашутах продовольство, боеприпаси, газети, пошту.

Вночі наші бронекатери з боєм ся до кримського берега.

Тим часом, знову зовсім несподі- Народил-
німців, на північ від Керчі висадився ає звів-
ний десант головних сил Особої приміспра-
армії. Німці зрозуміли тепер, що їх чиноюе-
но. Та було вже пізно. Радянські війська ри-
нули безперервним потоком у Крим і щодня
тіснили ворога все далі в глиб Керченського
півострова.

Кров і ратні діла хоробрих, що першими ви-
садились на кримську землю, не загинули
марно. Плодом їхньої героїчної боротьби бу-
ла ще одна блискуча перемога Червоної Армії.

Батьківщина достойно відзначила доблесть
і відвагу моряків-десантників. Ордени й ме-
далі прикрасили їхні груди. Найхоробрішим
серед хоробрих було присвоєно звання Героя
Радянського Союзу.

Серед них був і наш земляк — харків'янин
Сергій Олександрович Борзенко.

★ ★ ★

Час на війні летить швидко. Чудовою ле-
гендою вже стали дні кримського десанта. За
тисячі кілометрів від Керчі проходить тепер
фронт. А все так само невтомно, з пером і
автоматом, іде вперед і вперед на захід пись-
менник і воїн — майор Сергій Борзенко. Він
брав Житомир, Бердичів, бився в Карпатах,

Горя останньому плацдармі, на південний захрїзвища андоміра, форсував Одер, штурму- вавості. а в німецькій Сілезії. Золота зірка, о Бійці Ієніна, орден Червоної Зірки, медалі «ю, щ вагу». «За оборону Кавказа» прикра- штів його груди.

Нині Сергій Борзенко працює спеціальним військовим кореспондентом центрального органу нашої партії — газети «Правда». Неугавний і невтомний, у своїх нарисах, статтях, кореспонденціях він продовжує натхнену поему про велич духу радянського бійця—воїна, громадянина, визволителя.

Всі труднощі воєнної стради ділить з бійцями письменник-Герой. Борзенко пише лише про те, що сам бачив, про що розповідали йому бійці — безпосередні учасники битви. Щоб змалювати особливості війни в горах, Борзенко взяв участь у рейді в тил німців.

Переборюючи надзвичайні труднощі, стрілецький батальйон ледве помітними стежками переходив через Карпатський хребет. Навкруги — дике накопичення каміння, уламків скель. Грубий шар снігу укривав вершину. Розріджене повітря, втома давали себе взнаки. Однак радянські чудо-богатирі з честю виконали завдання. Їхня поява в тилу у німців вирішила долю важливого гірського походу. Дізнавшись про появу радянських військ на західному схилі Карпат, німецький загін ки-

нув свої позиції на перевалі. І...
ли панічно і не встигли зірвати ч... Народи...
гаси і міни, що були закладені по всьому...
ревалу і на підступах до нього. Про... тає зві...
роічний перехід радянських гірських с... справ...
Борзенко написав цікавий нарис «Піх... иню... а...
хмарами». Щоб передати його в редакцію,
він мусів знову перейти Карпати, а потім при...
нагодними машинами зробити двісті кіломет...
рів до телеграфу і звідти зв'язатися з
Москвою.

Одним з перших журналістів центральних газет Борзенко переправився на завіслянський плацдарм, що був на південний захід від Сандоміра. «Мессершмітти» і «Фокке-Вульфи» просто висіли над переправами. Під зливою кулеметного вогню з ворожих літаків плів через Віслу паром, на якому переправлявся Борзенко. Кілька днів йому довелося провести під шаленим артилерійським обстрілом, але в нарисі його про ці дні, як і завжди, буває оптимізм, відчуття близької перемоги, захоплення доблестю радянських воїнів.

В німецькій Сілезії Борзенко на власні очі побачив лігво фашистського звіра. Будинки й вілли гітлерівських кровожерів, поміщицькі садиби, ущерть переповнені награбованим у нас добром, страхітливі бараки, де за колючим дротом мучилися в неволі тисячі радянських людей,—про це все розповідає в сво-

Воря останніх денціях Сергій Борзенко, заклич
бізвища атомсти.

ивості. жена робота військового кореспон-
денту. Бійці ишає мало часу для роздуму, худож-
ню, щогальнень. Але Борзенко ніколи не пе-
рестав зав це робити. Щоденник, який він веде
регулярно, день-у-день, з самого початку вій-
ни, являє собою документ великої цінності.
Скільки тут тонких спостережень, глибоких
думок, цікавих фактів, дотепних зауважень!
І все це, як і творчість Борзенка, про-
сякнуте щирою любов'ю до людей нашої
країни, які своїм ратним трудом торують шлях
до перемоги.

Письменник-Герой гаряче любить свою Бать-
ківщину, її народ. Всі його думки звернені до
одного— всіма силами душі, чуття, таланту слу-
жити справедливій справі — розгрому підлого
ворога. Ось чому в його матеріалах немає су-
хих холодних рядків. Ось чому з рядків його
нарисів на нас завжди дивляться живі, яскра-
ві і такі зворушливі портрети героїв наступу,
наших бійців і офіцерів — радянських бога-
тирів, які зараз могутньою рукою карають
прокляту Німеччину.

В одному з своїх листів товаришеві Сергій
Борзенко писав:

«Немає людини, некорисливішої і чисті-
шої від червоноармійця. Європейці мимово-
лі милуються з нього. Він для них не тіль-

ки визволитель, але й загадка. Народи звикли бачити, як на війні людина стає звірем, а наш червоноармієць лишається справедливою, доброю, невибагливою людиною. Ця доброта скоряє».

В цих рядках — весь Борзенко з його чистою любов'ю до людини, з його тонким відчуттям всього справді глибокого, щирого.

Відважним і благородним лицарем без страху й докору увійде в історію нашого народу письменник-борець Сергій Борзенко.

Хай множаться його ратні й творчі подвиги на славу нашій любимій Батьківщині!

2571/06.

Редактор *М. Білогуров.*

Підписано до друку 26/IV 1945 р. БЦ 04683

$\frac{7}{8}$ друк. арк. Зам. № 4-821, Тираж 10000.

Ціна 2 крб.

2-га Поліграф. ф-ка, Харків, Сумська № 13.

